

CZOSAĆ (19) *vb impf*

-o- (2), -ó- (1); -o- MurzNT; -o- : -ó- *Mącz* (1 : 1); a *jasne*.

inf czosać (5). ◇ *praes* 1 sg czeszę (9). ◇ 3 sg czesze (2). ◇ *praet* 3 sg *m* czosał (1). ◇ *imp* 2 sg cz(e)sz (1). ◇ *impers praet* czosano (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Porządkować włosy, gładzić grzebieniem; comere Mącz, Calep; pectare Cn [co] (3) : Comare [!], Czofać włosy. Mącz 60d; Też kto ma bolenie w połowicy głowy/ ma mieć grzebień wczyniony z rogu Skopowego prawego/ á nim czofac głowę FalZioł V 75v.*

Szereg: »czosać, gładzić« (1): Como – Czeszę gładzę wofsy. Calep 225a.

2. *O koniu: czyścić zgrzeblem; strigillare Mącz (2) : Strigillo, Cudzę/ czeszę. Mącz 421a.*

czosać co (1): Alexánder ízedł do niego [Bucefala] [...] łagodnie głałkał/ grzywę czofał/ áz nań wliadł/ y rołpuścił/ y ołtrogámi bodł. BielKron 122v.

3. *Oczyszczacz konopie lub wełnę; gręplować; pectere Mącz, Cn; carminare Calep [co] (3) : Pectere stupam, Czofać konopie. Mącz 285d; Carmino – Grampluię, trzepię czeszę wełne. Calep 166a; GostGosp 76.*

4. *Czyścić, szczotkować [kogo, co] (2) : łukno iefzcie nie wytarte ani zdrapané/ i to ktorego iefzcie wzięwłzy od tkacza/ niesprawiono/ nieczofano nie łtrzyżono rć. MurzNT 135v marg.*

Szereg: »ocierać a czosać« (4): biedá temu chłopcu/ ktoryby gębki/ ábo łzczóthki domá zápomnieć/ á páná czo dziełięć krokow łtápi ocierać/ á czofać nie miał. GórnDworz E8.

5. *Drapać (1) :*

Przysłowie: Słyzáłem łtará przypowiefćz/ íz pry zły pies łám na łie wilka z łafa wylćceká: a gdzie cie niešwirzbi/ niećelz/ byćz łie nie ziątrziło ForCnR D.

6. *Szybko íść, biec (2) : Drugi ondzie mknie z żółtym płałzczem do fárbierzá, Ow z łifowátym wáłem czesze do Bárwierzá. KlonWor **2; Włásnie iáko Ruś mowi: ieden idzie k łefu/ Y ręćzniká nie rzeżąc: drugi czesze k biefu. KlonWor 68.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (6) : Pectino, Czeszę. Mącz 285d; Pecto, idem quod pectinare, Czeszę. Mącz 285d, 285d; Propecto – W dłuž czeszę. Calep 861a; Repecto – Znowu czeszę. Calep 912a, [766]a.*

Synonimy: 1. gładzić; 2. cudzić; 3. czochrać, gramplować, trzepać; 4. chędożyć, ocierać, czyścić; 5. drapać; 6. bieżać, mknąć.

Formacje pochodne: naczosać, oczosać, poczosać, podczosać, rozczosać, szciosać, uczosać, wyczosać; oczasować, oczesować, oczosować, odczosować, podczosować, przeczosować; odczosnąć, rozczosnąć.

Cf CZOSANIE, CZOSANY